

Číslo	Datum	Název	Strana
18	2./9. 39	Nařízení o pohraničních pásmech	111
		Dodatek a oprava	117
		Věci osobní	119
19	1./9. 39	Nařízení o náhradě za osobní škody (Nařízení o osobních škodách)	120
		Nařízení o propouštění ze státní příslušnosti	125
		Nařízení o vybudování správy a německé bezpečnostní policie v Protektorátu Böhmen und Mähren	126
		Nařízení o mimořádných rozhlasových opatřeních	129
19	5./9. 39	Nařízení o zacházení s cizinci	130
11./9. 39		Nařízení o rozhodčí komisi ve věcech uspořádání majetku Coburg-Koháryovského	135
20	5./9. 39	Nařízení proti škůdcům národa	137
7./9. 39		Nařízení k provádění nařízení proti škůdcům národa	139
10./9. 39		Nařízení o nuceném prokazování se pasem a visem, jakož i osobním výkazem	139
14./9. 39		Nařízení o opatrování pracujících Němců v Protektorátu Böhmen und Mähren	142
21	4./9. 39	Nařízení o udělování státní příslušnosti válečným dobrovolníkům	145
15./9. 39		Nařízení o válečné přirážce na pivo, tabákové zboží, cigaretový papír, šumivé víno a lihové výrobky na území Protektorátu Böhmen und Mähren	146
22.	18./9. 39	Nařízení o dalším používání motorových vozidel v Protektorátu Böhmen und Mähren s přílohou vzorce „potvrzení o dalším používání motorového vozidla“	153

JUDr. RUDOLF KŘEMEN.

NAŠE PENĚZNICTVÍ.

Peněznictví je úzce spjato s celým naším životem. Je proto přirozené, že se ho dotýkají všechny události a zejména je citlivé na to, co se děje v hospodářství. Největší měrou to platí o bankovnictví. V našich hospodářských poměrech — obdobně jako v mnohých zemích střední Evropy — jsou obchodní banky nejen věřiteli, ale zároveň také přímými účastníky průmyslového a obchodního podnikání.

Hluboce se dotkla našeho peněznictví — podobně jako peněznictví jiných zemí — úvěrová a pozdější obecná hospodářská krise po r. 1929. Úvěrová krise se citelně projevila od počátku r. 1931, po pádu vídeňské Creditanstalt. Když se mezinárodní kapitál hromadně stěhoval ze střední Evropy, nezůstaly ušetřeny ani české země tohoto vývoje. Několik miliard K cizího kapitálu, pracujícího v našem hospodářství, bylo odtud odvoláno. České země osvědčily tehdy svou hospodářskou sílu a zdravé základy svého hospodářství. Šestím bylo, že naše soukromé hospodářství a zvláště skoro celý průmysl — jako vždycky od dřívějška — byly po finanční stránce odkázány z největší části na kapitál domácí a na finanční zdroje domácí. Když se cizí kapitál stěhoval ze střední Evropy, neocitlo se tak naše hospodářství bez úvěru a bez kapitálových prostředků. Také postavení naší měnové správy bylo lehčí, když odplývající cizí kapitál nebyl v nepoměru ke zlatým a devisovým rezervám cedulové banky. Kdyby bývalo bylo naše hospodářství zařízeno tak, že by bylo při svém financování závislé na zahraničním kapitálu, bylo by se zhroutilo. Osvědčila se tu politika domácí tvorby kapitálu a zejména politika vkladová.

V dalších letech po roce 1931 působily na naše peněžnictví více vlivy z obecné krize hospodářské. Hloubka a intensita krise domácího hospodářství byly v přímé souvislosti s krisí světového hospodářství, se kterým byly české země odedávna prostřednictvím poměrně velikého zahraničního obchodu v úzkém vztahu. Index průmyslové výroby v bývalé ČSR. klesl za krise nejhloběji v roce 1933 a činil v celoročním průměru 60.2% úrovně výroby z roku 1929. Index vývozu v hodnotě klesl za stejnou dobu až na 28.6% a index dovozu v hodnotě (do roku 1934) dokonce na 27.1%. Je nasnadě, že při úzké spojitosti peněžnictví a zvláště obchodního bankovnictví s výrobou měl krisový pokles výroby a ostatní hospodářské činnosti na peněžnictví neblahý vliv. Tvorba kapitálu nejen ustala, ale staré kapitály byly postupně stravovány. Vklady klesaly a rovnoběžně s poklesem hospodářské činnosti se snižovaly také úvěry.

Jen částečně se odrážejí finanční ztráty soukromého podnikání za krise v počtu insolvencí a zase jen část takto zjištěných ztrát jde přímo k tíži peněžnictví. V letech 1928/29 činilo zjištěné předlužení firem, které upadly do konkursu nebo které se vyrovnyaly, průměrně ročně 438 mil. K, což již bylo charakteristickou známkou konjunkturální napětí a blížící se krise. V roce 1930 toto předlužení činilo již 795 mil. K, v roce 1931 stouplo dále na 801 mil. K, v roce 1932 mírně kleslo na 718 mil. K a v roce 1933 na 650 mil. K. Teprve v dalších letech se předlužení u konkursů a vyrovnání snižovalo poněkud rychleji, vyloučíme-li data z vyrovnání zemědělského, které bylo zavedeno od dubna 1936. V roce 1934 bylo zjištěno předlužení ve výši 331 mil. K, v roce 1935 již jen 216 mil. K, v roce 1936 jen 133 mil. K, v roce 1937 zase 155 mil. K, v roce 1938 však již jen 63 mil. K a v prvních osmi měsících 1939 jen 35 mil. K. U zemědělských vyrovnání, zavedených od dubna 1936, činilo zjištěné předlužení v období toho roku 532 mil. K, v roce 1937 již jen 235 mil. K a v roce 1938 asi 30 mil. K.

Celkem dosahuje zjištěné předlužení u konkursů a vyrovnání za minulé desetiletí $5\frac{1}{2}$ miliardy K. Ztráty z insolvencí nešly ovšem — jak řečeno — všechny na účet peněžnictví, ale naproti tomu utrpělo peněžnictví za dobu hospodářské krise jiné ztráty, které nevedly přímo k veřejným prohlášením insolvence dlužníků.

Další ztráty vznikly ze znehodnocení cenných papírů a jiných bilančních aktiv. Dolejší čísla ukazují, jak hluboké bylo za krise toto znehodnocení: Kursová úroveň průmyslových akcií klesala ve svém průměru až do jara 1932, bankovních akcií až do roku 1934 a ukládacích hodnot do konce roku 1933. Index průmyslových akcií, počítaný při základě kursů z roku 1929 = 100%, klesl nejniž asi na 45%, bankovních akcií na 50—55%, státních hodnot na 76% a ostatních ukládacích hodnot na 91%. Kursová hodnota všech na pražské burze znamenaných průmyslových akcií činila v letech 1928/29 asi 11.850 milionů K. Do roku 1932 klesla na 4325 milionů K, čili asi o $7\frac{1}{2}$ miliardy K. Kursová hodnota ukládacích hodnot dosahuje výše celkem několika miliard K, z čehož lze odhadovat, že a b s t r a k t n í ztráta na burze do konce roku 1933 činila rovněž několik miliard K.

Tato čísla ovšem neznamenají již ztráty skutečné a ztráty, jež by peněžnictví utrpělo za dobu hospodářské krise. Především všechny cenné papíry na burze obchodované nejsou v rukou peněžních

ústavů. Dále nejsou bursovni záznamy cenných papírů totožné s bilančními kursy. A konečně neběží o realisované ztráty. Čísla tato jen ukazují krisovou situaci a naznačují, že skutečné ztráty penězničtví na cenných papírech nebyly malé.

Dalším neblahým důsledkem krisovým pro hospodářství peněžních ústavů a jmenovitě bank bylo, že mnohé pohledávky jejich se staly ztrátovými a ne-li přímo ztrátovými, tedy dočasně nedobytnými či pochybnými a nenesly úroků. Část těchto ztrát nebo pochybných hodnot byla — podle finanční síly jednotlivých ústavů — v bilancích přímo odepsána nebo zůstala utajena. Lze dobře míti za to, že desetina až osmina vykazovaných pohledávek peněžních ústavů v letech nejhlubší hospodářské krize bylo ne-li přímo ztrátových, tedy aspoň pochybných. Uvážíme-li, že celková částka vykazovaných úvěrů dosahovala v letech 1932/33 u všech skupin penězničtví téměř 60 miliard K, znamenaly utajené ztráty (z části skutečné, z části abstraktní), resp. pochybné pohledávky částku mnoha miliard.

S ústupem obecné hospodářské krise se situace penězničtví postupně opět uvolňovala a zlepšovala. Průmyslová výroba se od druhé poloviny roku 1933 zase zvětšovala a do poloviny roku 1937 dosáhla již úrovně z roku 1929. Dřívější stravování kapitálu ustalo a naopak tvorba kapitálu zvolna oživila. S rostoucí činností hospodářskou se zvyšovala i činnost úvěrová. Ztráty z přímého podnikání (obchodních bank) a ztráty z úvěrů se zmenšily. Veliká část oněch úvěrů, které se v době nejhlubší hospodářské krise jevily nedobytnými, se staly opět „živými“ a začaly být úročeny. Bylo-li v době hospodářské krise odhadováno na 10—12% pohledávek našeho penězničtví ztrátových nebo pochybných, bylo možno v letech 1937/38 říci, že jich bylo již jen 3—5%. Také na burse nastala změna. Nejen oživila obchodní činnost, ze které penězničtví a zvláště banky čerpaly dříve značné příjmy, ale také kurzy se zhodnotily. Kursová úroveň průmyslových akcií, jež klesla proti roku 1929 do jara 1932 na 45%, dosáhla do jara 1937 skoro 110%. Bankovní akcie se zotavily od roku 1934 z 50—55% na 85%, státní hodnoty od konce roku 1933 ze 76% na 95% a ostatní ukládací papíry z 91% na 95%. Kursová hodnota na burse znamenáých akcií se tak zvýšila za uvedenou dobu o 8 miliard a ukládacích hodnot o 5—7 miliard. I tato čísla ovšem představují z veliké části jen abstraktní zisky (jako dřívější kursové ztráty), ale ukazují změněnou tendenci hospodářského vývoje.

Třetí období uplynulého desetiletí představuje poslední dva roky politických změn, kterými prošly naše země. Je pochopitelné, že tyto změny se hluboce dotýkaly také hospodářství a penězničtví. Peněžní ústavy byly vystaveny od jara 1938 několikrát opakoványm zvýšeným nárokům vkladatelů a prodělaly tak zatěžkací zkoušku své zdatnosti a pevnosti. Jeví se to v bilančních číslech dále uveřejněných. Také bursa prodělává svou krizi.

Dnešní doba není zralá k tomu, abychom mohli dělat její konečnou bilanci. Až dosud prokázalo však naše penězničtví obdivuhodnou odolnost, která svědčí o celkem zdravých základech jeho. Ale jsme na prahu nového období, jehož závěr zatím nemůžeme předvídati. Penězničtví je jenom článkem našeho hospodářství a našeho veřej-

ného života. Jak bude vypadat náš veřejný život a celé hospodářství, až bude uzavřena kapitola dějin, kterou prožíváme, tak z ní vyjde i naše peněžnictví. Pak teprve si budeme moci sestavit celou bilanci

Úvěrová činnost v letech 1929—37.

V tabulkách na str. 612, 614 a 615 je sestaven přehled úvěrové činnosti všech skupin peněžnictví. Její rozsah se zmenšoval po roce 1930 s poklesem hospodářské konjunktury a přechodem do krize až do roku 1934 a u některých skupin peněžnictví až do roku 1935 a teprve poté se zase zvětšoval se vzestupem konjunktury. Stejný vývoj lze sledovat u aktivních obchodů úvěrových (dlužníci, směnky, devisy) jako u obchodů pasivních (vklady na knížky, pokladní poukázky a běžné účty), jež jsou ostatně ve spojitosti.

Nehledíme-li k ústředím úvěrních družstev, jež vykazovala roku 1929 úvěry v běžných účtech a na směnky za 1122 mil. K, v letech 1933-34 již za $2\frac{3}{4}$ miliardy K a r. 1936 již za 3835 mil. K, dosahovaly úvěry v běžných účtech, na směnky a v devisách u všech skupin peněžnictví dohromady nejvyšší částky v roce 1930, a to 63.866 milionů K. Od té doby úvěry klesaly až do roku 1934 na 56.248 milionů K — t. j. o 7618 milionů K, čili o 12% — načež v dalších letech zlepšující se hospodářské konjunktury se opět zvyšovaly, až koncem roku 1937 dosáhly výše 60.645 mil. K. Je to o 4.4 miliardy K více než koncem roku 1934, ale o 3.2 miliardy K méně než koncem roku 1930.

Hlavní položky aktivních úvěrových obchodů, t. j. dlužníci směnky a devisy, u jednotlivých skupin peněžnictví v milionech K:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Akcioné banky v českých zemích	24.991	25.021	20.427	17.981	16.823	16.681	16.638	17.069	16.566
Banky bez akciového kapitálu v českých zemích	2.474	2.609	3.268	3.371	3.419	3.566	3.356	3.052	3.441
Akcioné peněž. ústavy na Slovensku a Podk. Rusi	3.900	3.891	3.562	3.036	2.652	2.537	2.504	2.518	2.463
Bankovní společnosti s r. o. v českých zemích	223	225	132	124	103	100	132	121	104
Spořitelny	11.138	12.054	13.343	13.835	13.338	12.980	12.688	12.627	12.586
Poštovní spořitelna	1.650	1.488	1.478	1.201	1.095	998	1.116	1.597	3.547
Okresní hospod. záložny	2.802	3.130	3.434	3.580	3.526	3.485	3.462	3.514	3.564
Občanské a živnostenské záložny	9.910	10.867	11.559	11.523	11.068	10.888	10.802	10.962	11.289
Kampeličky	3.238	3.639	3.957	3.994	3.909	3.816	3.744	3.724	3.689
Úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi	761	942	1.072	1.083	1.094	1.102	1.089	1.151	1.150
Reeskontní a lombardní ústav	—	—	—	—	—	—	95	799	2.121
Součet	61.087	63.866	62.232	59.678	57.027	56.248	56.330	58.456	60.645

Největší pokles aktivní úvěrové činnosti se jeví, jak vidno z hořejšího přehledu, u obchodních bank. U nich vyvrcholily úvěry ke konci roku 1930 částkou přes 25 miliard K. Od té doby klesaly až do roku 1935, kdy činily jen 16.638 mil. K (pokles o 8383 mil. K, čili o 33.5%), načež v roce 1936 mírně stoupaly nad 17 miliard, ale v roce 1937 zase klesly na 16.566 mil. K, což je proti roku 1930 méně o 8455 mil. K, čili o 34%.

U ostatních skupin peněžnictví nejsou rozdíly poskytnutých úvěrů (dlužníci, směnky a devisy) tak veliké. Z celkové částky úvěrů u všech druhů peněžnictví připadalo na jednotlivé skupiny: na obchodní banky v českých zemích r. 1930 asi 39.2%, kdežto r. 1937 již jenom 27.3%, na banky bez akciového kapitálu v českých zemích ve zmíněných dvou letech 4.1% a 5.7%, na akciové ústavy na Slovensku a Podk. Rusi 6.1% a 4.1%, na bankovní společnosti s r. o. 0.3% a 0.17%, na spořitelny 18.9% a 20.7%, na poštovní spořitelnu 2.3% a 5.8%, na okresní hospodářské záložny 4.9% a 5.9%, na občanské a živnostenské záložny 17.0% a 18.6%, na kampeličky 5.7% a 6.1%, na úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi 1.5% a 1.9% a na Reeskontní ústav 0% a 3.7%. Nastala tedy změna ve složení poskytnutých úvěrů potud, že na celkovém objemu úvěrovém poklesl podíl obchodních bank jako věřitelů a naopak se zvýšil podíl lidového peněžnictví, ústředí družstev a Reeskontního ústavu.

Jako úvěry, tak i svěřené prostředky, t. j. vklady na knížky, na pokladní poukázky a na běžné účty, dosáhly nejvyšší částky v roce 1930, a to 82.540 milionů K, z čehož připadalo 54.330 milionů K na vklady na knížky a pokladní poukázky a 28.210 milionů K na vklady na běžné účty. V následujících letech hospodářské krize svěřených prostředků ubývalo: vklady na knížky a pokladní poukázky klesly do konce roku 1934 na 52.850 milionů K a vklady na běžné účty do konce roku 1933 na 23.817 milionů K, dohromady do konce roku 1933 na 76.735 milionů K. Od té doby do konce roku 1937 tvorba kapitálu se zlepšující se hospodářskou konjunkturou zase oživila a vklady na knížky a pokladní poukázky se zvýšily na 57.327 milionů K a vklady na běžné účty na 30.022 miliony K, dohromady na 87.349 milionů K.

V časovém rozpětí sedmi let od konce roku 1930 do konce roku 1937 vykazuje částka vkladů na knížky a pokladní poukázky zvýšení o 2997 milionů K a částka vkladů vzestup o 1812 milionů, dohromady vzestup o 4809 milionů K. Musíme však pamatovat na zúročení svěřených prostředků. Za sedm let činí 3% úrok asi z 80 miliard svěřených prostředků skoro 17 miliard. Je-li vykazován vzestup o 4.8 miliardy K, znamená to, že bylo ze svěřeného kapitálu náležitě zúročeno stráveno asi 12 miliard K.

Jako u úvěrů nastal největší pokles u obchodních bank, tak i svěřených prostředků ubylo nejvíce těmto bankám, a to hlavně vkladů na běžné účty. V roce 1930 vykazovaly obchodní banky vkladů na knížky a pokladní poukázky za 9899 milionů K a vkladů na běžné účty za 17.012 milionů K, dohromady za 26.911 milionů K. Do let 1933-34 vklady klesaly a v dalších letech se zase zvýšily, až koncem roku 1937 dosáhly vklady na knížky a pokladní poukázky 9296 milionů K a vklady na běžné účty 13.322 miliony K, celkem 22.618 milionů K. Proti roku 1930 klesly svěřené prostředky o 4293 miliony K a připočteme-li k tomu 2½% úrok za sedm let z částky asi 22 miliard K, dostáváme pokles asi o 7—8 miliard K.

Ostatní skupiny peněžnictví v podstatě vykazují stejnou výšku svěřených prostředků, takže u nich jde jen o strávení kapitalisovaných úroků ze svěřených prostředků. Pokles je u akciových bank na Slovensku a Podk. Rusi a naopak vzestup je u Poštovní spořitelny.

Hlavní položky pasivních obchodů úvěrových, t. j. a) vklady na knížky a pokladní poukázky a b) ostatní věřitelé v běžných účtech, u jednotlivých skupin peněžnictví v milionech K:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Akciové banky v českých zemích a)	8.989	9.899	9.095	8.761	8.328	8.509	8.815	8.967	9.296
b)	17.533	17.012	13.816	12.465	11.722	11.684	12.196	12.638	13.322
Banky bez akciového kapitálu v českých zemích a)	1.137	1.263	1.745	1.992	1.914	1.881	1.879	1.821	1.836
b)	3.112	3.413	3.336	3.553	3.604	3.826	4.101	3.739	4.033
Akciové peněž. ústavy na Slovensku a Podk. Rusi a)	3.028	3.173	2.950	2.666	2.312	2.287	2.346	2.330	2.443
b)	1.098	1.037	940	782	784	759	761	787	820
Bankovní společnosti s r. o. v českých zemích . . b)	225	248	165	149	128	123	184	180	173
Spořitelny . . . a)	16.586	18.066	19.799	19.938	18.702	18.452	18.810	19.036	19.780
b)	1.762	1.847	2.174	2.197	2.500	2.725	3.005	2.630	2.548
Poštovní spořitelna . a)	—	—	26	60	94	152	250	380	568
b)	3.406	2.617	2.573	2.945	2.762	3.051	3.321	2.632	4.399
Okres. hospod. záložny a)	3.465	3.808	4.065	4.066	3.948	3.953	4.030	4.071	4.309
b)	206	261	297	313	337	358	367	354	329
Občanské a živnostenské záložny a)	11.069	12.139	12.734	12.508	11.896	11.910	12.148	12.272	12.876
b)	1.210	1.326	1.402	1.408	1.340	1.425	1.586	1.727	1.343
Kampeličky . . . a)	4.905	5.246	5.374	5.158	4.929	4.858	4.924	4.930	5.126
b)	157	179	231	259	253	253	238	219	194
Úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi . a)	598	736	791	809	795	848	939	992	1.093
b)	246	270	339	345	387	396	368	390	390
Reeskontní ústav . . b)	—	—	—	—	—	193	926	2.235	2.471
Součet a)	49.777	54.330	56.579	55.958	52.918	52.850	54.141	54.799	57.327
b)	28.955	28.210	25.273	24.416	23.817	24.793	27.053	27.531	30.022
a) + b)	78.732	82.540	81.852	80.374	76.735	77.643	81.194	82.330	87.349

Jaké přesuny nastaly mezi jednotlivými skupinami peněžnictví, pokud běží o svěřené prostředky, jest viděti z dalšího přehledu. Z celkové částky vkladů (=100%) připadalo na vklady u jednotlivých skupin procent:

	Vklady na knížky a pokl. poukázky		Vklady na běžné účty		Celkem svěřené prostředky	
	1930	1937	1930	1937	1930	1937
Akc. banky v českých zemích	18.2	16.2	60.3	44.4	32.6	25.9
Banky bez akc. kapitálu v českých zemích . .	2.3	3.2	12.1	13.4	5.7	6.7
Akc. ústavy na Slovensku a Podk. Rusi . .	5.8	4.3	3.7	2.7	5.1	3.7
Bankovní společnosti s r. o. . .	0	0	0.9	0.6	0.3	0.2
Spořitelny	33.3	34.5	6.5	8.5	24.1	25.6
Poštovní spořitelna . .	0	1.0	9.3	14.7	3.2	5.7
Okresní hosp. záložny . .	7.0	7.5	0.9	1.1	4.9	5.3
Občanské a živnostenské záložny	22.3	22.5	4.7	4.5	16.3	16.3
Kampeličky	9.7	8.9	0.6	0.6	6.6	6.1
Úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi	1.4	1.9	1.0	1.3	1.2	1.7
Reeskontní ústav . .	0	0	0	8.2	0	2.8

U vkladů na knížky nenastaly pozoruhodnější přesuny mezi jednotlivými skupinami peněžnictví. Třetina je svěřena spořitelnám, více než pětina občanským a živnostenským záložnám, šestina obchodním bankám, slabá desetina kampeličkám, pak následují s podílem $7\frac{1}{2}\%$ okresní hospodářské záložny atd.

Větší přesuny nastaly v rozdělení vkladů na běžné účty. Zde poklesl podstatně podíl obchodních bank (se 60.3 na 44.4%), a to hlavně ve prospěch Poštovní spořitelny a Reeskontního ústavu.

Ze všech svěřených prostředků dohromady byla roku 1930 uložena třetina u obchodních bank, kdežto roku 1937 již jen něco přes čtvrtinu. Uhájil se podíl spořitelen (kolem čtvrtiny), občanských a živnostenských záložen (asi šestina) a jiných skupin. Oč klesl podíl obchodních bank, získávají — jak uvedeno — Poštovní spořitelna a Reeskontní ústav.

Uvedli jsme dříve, že součet svěřených prostředků stoupal od roku 1930 do roku 1937 o 4809 mil. K, kdežto součet úvěrů za stejné období klesl o 3221 mil. K. Tak zvané úvěrové napětí, t. j. poměr svěřených a uvěřených prostředků, se zmenšilo. U všech peněžních skupin dohromady bylo v roce 1930 77.4% svěřených prostředků uloženo v úvěrech. V roce 1937 jen 69.4%. Jednotlivé skupiny vykazují tyto změny:

	Vzestup či pokles r. 1937 proti r. 1930 prostředků svěřených uvěřených	milionů K	Kolik % činily úvěry ze svěřených prostředků
		1930	1937
Akciové banky v českých zemích	— 4.293	— 8.455	93.0 73.2
Banky bez akc. kapitálu v českých zemích	+ 1.193	+ 832	55.8 58.6
Akciové ústavy na Slovensku a Podk. Rusi	— 947	— 1.428	92.4 75.5
Bankovní společnosti s r. o.	— 75	— 121	90.7 60.1
Spořitelny	+ 2.415	+ 532	60.5 56.4
Poštovní spořitelna	+ 2.350	+ 2.059	56.9 71.4
Okresní hospodářské záložny	+ 569	+ 434	76.9 76.8
Občanské a živnostenské záložny	+ 754	+ 422	80.7 79.4
Kampeličky	— 105	+ 50	67.1 69.3
Úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi	+ 477	+ 208	93.6 77.5
Reeskontní ústav	+ 2.471	+ 2.246	— 90.9
Úhrnem	+ 4.809	— 3.221	77.4 69.4

Pronikavěji kleslo úvěrové napětí zejména u obchodních bank v českých zemích, neboť u nich ubylo sice v časovém rozpětí let 1930-37 svěřených prostředků o 4293 mil. K, ale úvěry poklesly o 8455 mil. K. Roku 1930 bylo 93% svěřených prostředků dále rozpujčeno, kdežto roku 1937 jen 73.2%. Podobně je tomu u akciových ústavů a úvěrních družstev na Slovensku a Podk. Rusi. Obráceně je tomu u Poštovní spořitelny, kde úvěrové napětí stouplo. Ostatní skupiny nevykazují v úvěrovém poměru pozoruhodnějších změn.

Bilanční hodnota cenných papírů (viz str. 616) zaznamenává od konce roku 1930 do konce roku 1937 zvýšení dohromady

u všech skupin peněžnictví o 3127 milionů K, čili o čtvrtinu stavu z roku 1930. Ze všech skupin vykazují pokles jediné kampeličky (o 33 mil. K, čili 15.3%).

Položka cenných papírů v bilancích jednotlivých skupin peněžnictví v milionech K:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Akciové banky v českých zemích	2.726	3.044	3.414	2.754	2.863	2.855	2.988	3.174	3.587
Banky bez akciového kapitálu v českých zemích .	1.817	1.981	1.898	2.000	1.973	2.166	2.349	2.438	2.436
Akciové peněž. ústavy na Slovensku a Podk. Rusi .	267	318	318	335	382	382	351	383	434
Bankovní společnosti s r. o.	3	2	28	29	30	28	38	37	36
Spořitelny	4.556	5.107	5.614	5.547	5.578	5.689	5.890	6.348	6.479
Poštovní spořitelna . . .	1.338	776	775	642	634	699	792	767	745
Okresní hospod. záložny .	286	308	341	337	328	320	317	377	406
Občanské a živnostenské záložny	906	971	1.061	1.046	1.002	1.044	1.070	1.168	1.303
Kampeličky	227	215	214	201	200	193	181	186	182
Úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi . .	13	10	11	14	18	18	17	25	25
Reeskontní ústav	—	—	—	—	—	100	114	123	226
Součet	12.139	12.732	13.674	12.905	13.008	13.494	14.107	15.026	15.859

Z celkové bilanční hodnoty cenných papírů koncem roku 1937 v částce 15.859 mil. K připadá na spořitelny 40.9%, na obchodní banky české 22.6%, na banky bez akciového kapitálu v českých zemích 15.4%, na občanské a živnostenské záložny 8.2%, na Poštovní spořitelnu 4.7%, na akciové ústavy slovenské a karpatoruské 2.7%, na okresní hospodářské záložny 2.6%, na Reeskontní ústav 1.4%, na kampeličky 1.1%, na bankovní společnosti s r. o. 0.2% a na úvěrní družstva slovenská a karpatoruská 0.2%.

Ze svěřených prostředků (vkladů) měly jednotlivé skupiny peněžních ústavů roku 1937 uloženo v cenných papírech (podle bilanční hodnoty): obchodní banky české 15.8%, banky bez akciového kapitálu 41.5%, akciové ústavy na Slovensku a Podk. Rusi 13.3%, bankovní společnosti s r. o. 20.8%, spořitelny 29%, Poštovní spořitelna 15%, okresní hospodářské záložny 8.8%, občanské a živnostenské záložny 9.2%, kampeličky 3.4%, úvěrní družstva na Slovensku a Podk. Rusi 1.7% a Reeskontní ústav 9.1%. V úhrnu měly všechny skupiny peněžních ústavů uloženo v cenných papírech 18.2% svěřených jim prostředků (vkladů); poměrně nejvíce zemské úvěrní ústavy, spořitelny a obchodní banky.

Vliv politických změn na naše peněžnictví.

Státoprávní a politické změny, které byly uskutečněny na podzim 1938 po rozhodnutí v Mnichově a ve Vídni a na jaře 1939, když z českých zemí byl vytvořen Protektorát Čechy a Morava, Slovensko se prohlásilo samostatným státem a Podkarpatská Rus byla připojena k Maďarsku, měly přirozeně dalekosáhlý vliv i na peněžnictví.

V tomto pojednání nerozebíráme účinky těchto změn na obchodní činnost peněžnictví. Zde nám jde jen o to, abychom na základě předběžných šetření zjistili, jaké nastaly přesuny po územních změnách,

co z dřívějšího stavu peněžnictví v býv. ČSR. zůstalo v hranicích Protektorátu Čechy a Morava, co v novém Slovensku a co na území připojeném k Německé říši, k Polsku a k Maďarsku. U Polska se situace nynějšími událostmi opět mění. Používáme v dolejším přehledu dat, která s velikou péčí a přesností sestavuje Reeskontní a lombardní ústav o stavu vkladů na vkladní knížky a pokladní poukázky.

Z úhrnného stavu vkladů peněžních ústavů, filiálek a expositur ke dni 1. ledna 1938 bylo:

Po územních změnách a po přestěhování
některých ústavů z připojeného území
zůstalo na území nynějšího

Peněžní skupiny	Stav v býv. ČSR.		Protektorátu		Slovenska	
	Počet ústavů	Vklady v mil. K	Počet ústavů	Vklady v mil. K	Počet ústavů	Vklady v mil. K
Zemské úvěrní ústavy .	4	1.835.64	3	1.691.11	2 fil.	120.13
Banky	76	11.367.60	21	6.335.07	31	1.763.46
Spořitelny	354	19.799.10	182	13.306.35	10	450.92
					3 fil.	69.85
Okresní hospodářské záložny	173	4.352.75	129	3.772.26	—	—
Kontribučenské záložny	25	21.63	23	19.61	—	—
Svaz a Jednota záložen	534	6.972.66	473	6.761.18	4	13.19
Ústř. jednota živnost. záložen v Praze	197	325.86	186	316.78	—	—
Zemský svaz živnost. záložen a družstev, Praha	79	240.50	75	234.88	—	—
Deutscher gewerbl. Landeskreditverband,						
Ústí n./L.	48	92.92	1	0.10	—	—
Ústřední svaz živnostenských družstev v Brně	100	152.82	91	140.24	—	—
Zentralverband der gewerbl. Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften mit deutscher Geschäftssprache,						
Brno	66	105.47	15	22.25	—	—
Sváz živnost. úvěrných ústavov a družstiev pre Slovensko a P. Rus, Bratislava	63	83.31	—	—	49	71.78
Legiojednota, svaz legionář. družstev a záložen, Praha	59	186.15	14	97.62	25	56.59
Revisní jednota českých výdělk. a hospodář. společenstev, Praha	5	9.12	5	9.12	—	—
Unie čs. družstev, Praha	24	42.58	19	24.95	4	16.74
Ústřední svaz čs. družstev, Praha	39	136.24	27	122.24	8	8.71
Allgem. deutscher Genossenschaftsverband						
Praha	260	2.363.58	20	189.06	5	9.45
Verband deutscher Wirtschaftsgenossenschaften, Praha	2	8.14	1	0.13	—	—
Sváz rolnických vzájomných pokladnic, Bratislava	75	452.58	—	—	60	394.48

Po územních změnách a po přestěhování
některých ústavů z připojeného území
zůstalo na území nynějšího

Peněžní skupiny	Stav v býv. ČSR.		Protektorátu		Slovenska	
	Počet ústavů	Vklady v mil. K	Počet ústavů	Vklady v mil. K	Počet ústavů	Vklady v mil. K
Ústř. jednota hospodářských družstev, Praha 1951	2.555.08	1850	2.465.76	—	—	—
Svaz hospodářských družstev čs., Praha . 396	333.24	386	326.87	—	—	—
Zentralverband d. d. landwirt. Genossenschaften Böhmens, Praha . . . 738	1.039.53	17	10.36	—	—	—
Ústřed. jednota českých hospodářských společenstev úvěrních, Brno 732	891.02	683	825.49	6	5.64	
„Brnosvaz“, ústřední svaz českých hospodářských družstev, Brno . . . 455	1.860.62	415	1.792.62	—	—	
Zentralverband d. d. landwirt. Genossenschaften Mährens, Schlesiens u. d. Slovenskei, Brno . . . 353	502.16	56	62.78	—	—	
Jednota českých hospodářských společenstev, Opava . . . 140	183.73	33	46.23	—	—	
Zentralverband d. d. landwirt. Genossenschaften Schlesiens, Opava . . . 121	171.38	—	—	—	—	
Związek Spółdzielni Polskich, Č. Těšín . 74	67.76	1	0.46	—	—	
Ústředné družstvo, Bratislava . . . 728	379.77	—	—	528	294.35	
Zemský družstevní svaz, Užhorod . . . 169	33.99	—	—	—	—	
Součet	8040	56.566.91	4726	38.573.53	730	3.085.31
					21 fil.	572.64

Na území bývalé ČSR. bylo ke dni 1. ledna 1938 celkem 8040 peněžních ústavů. Bylo u nich uloženo na vkladní knížky a pokladní poukázky 56.566,91 mil. K.

Z těchto ústavů se ocitlo za hranicemi, stanovenými v Mnichově a Vídni: na území připojeném k Německé říši 2025 ústavů se vklady 9.962,01 mil. K a 270 filiálek se vklady 3.248,04 mil. K, celkem tedy se vklady 13.210,05 mil. K; na území připojeném k Polsku 132 ústavy se vklady 194,37 mil. K a 6 filiálek se vklady 46,19 mil. K, celkem tedy se vklady 240,56 mil. K; na území připojeném k Maďarsku 319 ústavů se vklady 453,58 mil. K a 59 filiálek se vklady 628,48 mil. K, celkem tedy 1.082,05 mil. K. Dohromady tedy bylo v připojeném území 2476 ústavů a 335 filiálek se vklady ve výši 14.532,67 mil. K, čili 25,7% vkladů v celé bývalé ČSR.

Z připojeného území se pak některé ústavy přestěhovaly na území bývalého čs. státu: z území připojeného k Říši 36 ústavů se vklady 220,46 mil. K a z území připojeného k Maďarsku 13 ústavů se vklady 74,35 mil. K.

Tak tedy byl na území jednotlivých celků tento počet ústavů a filiálek se vklady:

	Počet ústavů	filiálek	Vklady v milionech K
České země	4726	—	38.573,53
Slovensko	730	—	3.085,31
	—	21	572,64
Celkem Slovensko			3.657,95
Podkarpatská Rus	157	—	70,67
	—	5	26,89
Celkem Podkarpatská Rus			97,56

Podkarpatská Rus byla pak na jaře 1939 připojena celá k Maďarsku.

Na území připojeném k Říši zůstalo 1989 ústavů a 270 filiálek se vklady 12.989,60 mil. K; na území dříve připojeném k Polsku 132 ústavů a 6 filiálek se vklady 240,56 mil. K; na území připojeném k Maďarsku původně po rozhodnutí vídeňském 306 ústavů a 59 filiálek se vklady 1.007,70 mil. K a od jara 1939 dohromady se zbylou Podkarpatskou Rusí 463 ústavy a 64 filiálky se vklady 1.105,26 mil. K.

Z celé původní ČSR. zůstalo tedy — podle stavu ke dni 1. ledna 1938 — na území dnešního Protektorátu Čechy a Morava 38.573,53 mil. K vkladů, t. j. 68,2%, a na území Slovenského státu 3.657,95 mil. K, čili asi 6,5%. Ze zbylých 25,3% vkladů připadá na území připojené k Říši 22,9%, k Polsku 0,5% a k Maďarsku 1,9%.

U největších skupin peněžnictví nastaly tyto přesuny:

Ze 4 zemských úvěrních ústavů se vklady 1835,6 mil. K zůstávají v Protektorátu 3 se vklady 1691,1 mil. K, t. j. 92,1%. Na Slovensku u 2 filiálek zůstalo 120,1 mil. K, na území připojeném k Říši 12 mil. K a na území připojeném k Maďarsku 12,4 mil. K.

Akciových bank bylo v bývalé ČSR. 76 se vklady 11.367,6 mil. K. Z nich zůstává na území nynějších českých zemí 21 se vklady 6.335,1 mil. K (t. j. 55,7%), na Slovensku 31 ústavů a 16 filiálek se vklady 2146 mil. K (asi 19%), na území připojeném k Říši 145 filiálek se vklady 2117,2 mil. K (18,6%), na území připojeném k Maďarsku 23 ústavů a 55 filiálek se vklady 763,1 mil. K (6,7%) a na území připojeném k Polsku 2 filiálky se vklady 6,2 mil. K.

Spořitelén bylo v bývalé ČSR. celkem 354 se vklady 19.799,1 mil. K. Z toho zbylo v Protektorátě 182 se vklady 13.306,4 mil. K (t. j. 67,2% spořitelních vkladů celé bývalé ČSR.), na Slovensku jich zůstalo 10 a 3 filiálky s vklady celkem 520,7 mil. K (2,6%), na území připojeném k Říši 158 a 19 filiálek s vklady 5780,5 mil. K (29,2%), na území připojeném k Maďarsku 7 filiálek se vklady 92,9 mil. K (0,5%) a zbytek na území připojeném k Polsku 4 ústavy a 3 filiálky s vklady 98,6 mil. K (0,5%).

Z občanských záložen sdružených v Jednotě záložen, jichž bylo v bývalé ČSR. 534 s vklady ve výši 6972,7 mil. K, zbylo na nynějším území Čech a Moravy 473 s vklady 6761,2 mil. K (t. j. asi 97%). Na území připojeném k Říši jich je 59 s vklady 275,9 mil.

K, na Slovensku 4 s vklady 13.2 mil. K, na území připojeném k Polsku 6 s vklady 16 mil. K a na území připojeném k Maďarsku 1 se vklady 1.4 mil. K.

O kresních hospodářských záložen a kontribučenských záložen a fondů bylo 1. ledna 1938 v bývalé ČSR. 198 a spravovaly za 4.374.3 mil. K vkladů na knížky a pokladní poukázky. Z nich zůstaly na území nynějšího Protektorátu 152 ústavy se vklady ve výši 3791.9 mil. K (t. j. 86.5%). Na Slovensku jsou 4 ústavy se vklady 13.2 mil. K, kdežto na území připojeném k Říši připadlo 49 ústavů a 4 filiálky se vklady ve výši 609.1 mil. K (13.4%).

Z tohoto rozboru vychází na jevo, že celkem více než dvě třetiny vkladů na knížky a pokladní poukázky u peněžnictví bývalé ČSR. zůstalo u ústavů na území nynějšího Protektorátu Čechy a Morava. Rozdělení správy, obchodů a majetkových substancí je složitým problémem, jehož provádění si vyžadá značné práce a času, tím spíše, že současné politické události přinášejí nové změny.

Obchodní banky zvláště.

Obchodní banky reagovaly poměrně nejcitlivěji na důsledky hospodářské krize po roce 1929. Je to pochopitelné, neboť v našich poměrech jsou obchodní banky, jak již dříve uvedeno, nejen věřiteli, ale i přímými účastníky průmyslového a obchodního podnikání, a jsou vynikajícími držiteli cenných papírů, zvláště také dividendových, jejichž kursová hladina v období krise podstatně poklesla. Viděli jsme také, že jak svěřené prostředky, tak i poskytnuté úvěry vykazují u obchodních bank od let 1929-30, kdy vrcholily, do let nejhlučší hospodářské krise 1933-34 největší pokles ze všech skupin našeho peněžnictví.

Celkový počet akciových bank v českých zemích se podstatněji od dřívějších let nezměnil. Ze 23 akciových ústavů likvidovala toliko Centralbank der deutschen Sparkassen in der ČSR. a zůstaly v Praze: Agrárni banka čs., Anglo-čs. a Pražská úvěrní, Banka čs. legií, Banka pro obchod a průmysl, dříve Länderbanka, Česká, Česká Union, Česká eskomptní banka a úvěrní ústav, Česká průmyslová, Čs. diskontní, Čs. obchodní, Český akciový hypoteční ústav, Deutsche Agrar- u. Industriebank, Pražská súčtovací, Řeznicko-uzenářská, Ústřední banka čs. spořitelen, Všeobecná družstevní a Živnostenská banka; v Brně: Brünner Creditbank für Gewerbe und Handel, Moravská banka a Moravská lidová banka; jinde: Plzeňská banka v Plzni a Středočeská banka v Příbrami.

Po politických událostech v letech 1938-39 jsou v proudu snahy o soustředění některých ústavů. Tak byla již provedena fuse České banky se Živnostenskou bankou (jak o tom bude ještě řeč) a podle zpráv denního tisku projednávány jsou fuse resp. úzká spolupráce Deutsche Agrar- und Industriebank s bankou Union a Länderbanky s Eskomptní bankou. Zatím k dnešku uskutečněna je jen fuse České banky a Živnostenské banky, takže v současné době pracuje v českých zemích 21 akciových bank.

V bilancích našich obchodních bank nastaly od minulých let značné přesuny, jak vidno z přehledů, uveřejněných na str. 622 a 623 a na str. 630 a 631. Jedny vyvolány byly hospodářskou krisí po

roce 1930, druhé jsou důsledkem událostí z let 1938-39. Po krisovém údobí rozhodla se velká část bank vyčistiti svou bilanci zjevným či skrytým odpisem ztrát z krisových let. Stalo se tak trojí cestou: jednak větším použitím běžných zisků, jednak odpisem vykazovaných rezerv, jednak snížením akciového kapitálu na účet ztrát.

Vlastní kapitál obchodních bank

U všech akciových bank v českých zemích činila hodnota akciového kapitálu a vykazovaných rezerv a jiných fondů milionů K:

	Akciový kapitál	Reservy a fondy
1929	1,852.6	1.637.1
1930	1,852.6	1.736.9
1931	1.530.1	1.237.5
1932	1.284.2	1.169.1
1933	1.282.7	1.174.8
1934	1.306.7	1.198.1
1935	1.266.7	1.125.5
1936	1.266.7	1.137.9
1937*)	1.274.7	1.105.2**)

Od roku 1929 do roku 1932 byl snížen akciový kapitál bank celkem o 568.4 mil. K (čili o 30.7% stavu z roku 1929) a vykazované rezervy o 468 mil. K (t. j. o 28.6%), dohromady vlastní prostředky o 1036.4 mil. K (t. j. asi o 30%).

Tak Živnostenská banka, jež v roce 1929 zvýšila kapitál ze 200 na 300 milionů K, snížila kapitál v roce 1932 o 60 na 240 mil. K. Stalo se tak tím, že intervenčními nákupy získala 300.000 kusů svých akcií a tyto akcie zničila. Jmenovitá hodnota jejich činila 60 mil. K, kupní cena však 108.6 mil. K. Rozdíl 48.6 mil. K byl při snížení kapitálu odepsán z rezerv.

Anglo-čs. a Pražská úvěrní banka vznikla fusí (od 1. ledna 1929) Anglo-čs. banky s kapitálem 120 mil. K, Pražské úvěrní banky s kapitálem 100 mil. K a České komerční banky s kapitálem 75 mil. K. Spojený ústav měl akciového kapitálu 235 mil. K. V roce 1931 byly provedeny mimořádné odpisy na cenných papírech, účastech a pohledávkách v celkové výši 258.4 mil. K. K tomu cíli bylo použito 9.8 mil. K z běžných zisků, 8.3 mil. K z převodu zisků z předešlých let, 125.3 mil. K z vykazovaných rezerv a o 115 mil. K byl snížen akciový kapitál (na 120 mil. K). Ze sníženého kapitálu měla banka 13,787.600 K jmen. hodnoty na nostro.

Česká banka Union měla po fusi s Všeobecnou českou bankovní jednotou (od 1. ledna na 1929) akciový kapitál 200 mil. K. V bilanci za rok 1931 provedla mimořádné odpisy na cenných papírech, účastech a pohledávkách ve výši 142.2 mil. K. K tomu bylo použito 17.7 mil. K z běžných zisků, 124.5 mil. K bylo odepsáno ze zjevných rezerv a o 50 mil. K byl snížen akciový kapitál (na 150 mil. K).

*) I s Centralbank der deutschen Sparkassen, jež je v likvidaci — kapitál 24 mil. K, rezervy 6.4 mil. K.

**) Vlastní rezervy asi 805 mil. K.

AKTIVA

Účet rozvažný.

(millionů K.)

Banky

	Rok	Hmotností	Cizí výplaty	Směnky	Cenné papíry	Účasti	Dlužníci	Emisní záplňky	Nemovitosti a inventář	Ostatní aktiva
Živnostenská	1938	786.8	5.3	1243.8	725.4	217.0	2244.3	57.7	77.5	36.1
	1937	501.6	8.3	1484.8	752.9	217.0	2224.9	61.6	39.9	71.3
	1933	657.7	5.0	889.8	633.0	217.0	2373.7	59.3	42.6	26.8
	1929	516.4	105.8	659.2	502.6	217.0	3538.7	48.8	48.5	38.6
Anglo-Prago	1938	271.9	20.9	168.2	529.8	73.0	1712.2	—	65.3	78.1
	1937	287.9	16.7	223.2	514.3	73.0	2116.5	—	75.8	77.9
	1933	177.1	7.6	190.9	395.9	73.0	1939.9	—	75.1	21.3
	1929	300.2	45.1	412.6	315.6	209.6	3106.5	—	101.8	17.0
Union	1938	221.2	3.0	99.7	267.9	94.3	1272.4	—	43.0	42.8
	1937	381.1	—	189.5	237.2	94.3	1931.2	—	43.4	101.1
	1933	287.4	9.9	206.7	125.8	98.0	1829.8	—	41.9	49.5
	1929	442.3	109.3	374.1	198.7	136.1	2997.0	—	50.9	95.3
Eskomptní	1938	124.9	0.1	105.5	249.6	139.0	968.1	—	119.4	68.8
	1937	224.1	—	132.1	212.6	180.0	1696.3	—	120.1	68.1
	1933	227.1	3.3	191.9	142.3	157.3	1528.5	—	123.7	30.3
	1929	278.9	69.2	365.6	247.5	201.2	3099.2	—	91.2	43.7
Moravská	1938	149.5	—	38.0	576.9	47.4	858.9	—	45.8	18.5
	1937	138.5	—	37.5	578.4	47.3	1220.9	—	46.3	16.9
	1929	111.5	1.8	81.1	281.7	57.8	1332.4	—	28.5	24.5
Sporo	1938	190.4	—	26.9	423.4	2.6	512.1	94.9	12.7	26.2
	1937	305.9	—	35.9	495.0	2.2	350.3	87.2	13.0	21.9
	1929	32.6	—	11.3	152.6	1.1	401.5	36.8	12.7	12.8
Průmyslová	1938	98.0	0.9	24.2	321.7	69.5	952.5	10.9	122.1	10.3
	1937	110.0	1.7	25.4	303.7	69.5	1058.6	11.2	135.6	8.1
	1929	253.7	52.7	237.4	251.2	82.4	1484.1	18.1	26.8	41.5
Legio	1938	119.1	—	61.9	128.4	41.9	842.0	—	37.0	40.9
	1937	141.8	—	62.9	95.8	41.0	874.0	—	37.6	42.1
	1929	40.2	7.2	132.1	123.3	44.8	614.7	—	26.6	30.6
Länder	1938	248.3	0.3	56.2	87.8	39.1	491.8	—	25.0	30.0
	1937	291.1	0.7	114.3	84.6	41.9	734.3	—	26.9	37.3
	1929	278.7	39.5	227.8	88.1	39.6	1255.1	—	10.7	26.4
Agrární	1938	94.3	—	51.1	236.7	26.1	509.9	—	45.6	13.4
	1937	190.5	—	65.6	268.0	29.1	469.8	—	44.6	3.2
	1929	142.1	17.6	53.6	141.6	26.7	503.7	—	23.5	4.9
Deutsche Agrar . . .	1938	191.2	0.1	6.8	161.7	5.6	398.7	—	20.2	25.0
	1937	83.9	0.3	35.2	114.9	5.2	353.3	—	20.2	7.6
	1929	58.3	5.8	32.7	129.3	6.5	519.3	—	16.1	5.1
Česká	1938	110.0	—	21.6	84.6	20.2	325.8	—	36.6	3.9
	1937	76.9	—	15.9	91.5	19.5	360.7	—	31.9	6.6
	1929	42.5	4.7	32.4	93.7	15.1	432.9	—	9.3	6.8
Všeob. družstevní .	1938	86.4	—	11.1	34.2	1.1	98.4	—	2.8	4.6
	1937	83.2	—	10.6	46.7	1.1	114.6	—	2.9	0.8
Plzeňská	1938	50.2	—	0.6	20.5	4.8	126.5	—	0.9	4.4
	1937	45.5	—	0.9	20.4	4.8	128.5	—	1.0	4.6
Řeznicko-uzenářská .	1938	24.8	—	0.2	17.5	0.7	43.4	—	3.8	0.4
	1937	27.2	—	0.7	12.1	0.7	51.5	—	3.9	0.3
Diskontní	1938	12.2	—	0.9	23.1	—	40.6	—	1.7	0.3
	1937	8.7	0.1	0.9	20.9	—	41.6	—	1.7	0.6
Obchodní	1938	5.9	—	1.6	2.7	—	31.7	—	0.2	4.9
	1937	3.8	—	0.3	1.6	—	38.7	—	0.2	0.7
Mor. lidová	1938	3.7	—	0.5	3.7	—	31.3	—	4.4	0.1
	1937	4.2	—	0.5	3.5	—	32.0	—	4.4	1.8
Středočeská	1938	8.5	—	0.5	0.9	—	14.5	—	1.3	0.2
	1937	6.4	—	0.6	0.2	—	16.7	—	0.5	0.1

PASIVA

Účet rozvážný.

(millionů K):

B a n k y	R o k	A k c i o v ý k a p i t á l	R e s e r v y	F o n d y	V k l a d y	V é r i t e l é	D l u ž n í ú p i s y	O s t a t n í p a s i v a	B i l a n ď n í z i s k	B i l a n ď n í s o ū c e t
Živnostenská . . .	1938	240.0	348.9	89.5	2179.9	2380.3	57.7	77.9	19.7	5393.9
	1937	240.0	351.6	91.1	2474.4	2036.0	61.6	83.7	23.8	5362.3
	1933	240.0	336.7	85.6	2169.2	1944.8	59.3	52.0	17.2	4904.9
	1929	300.0	372.7	71.1	1971.8	2787.8	48.8	72.4	50.9	5675.7
Anglo-Prago . . .	1938	120.0	18.4	62.3	810.4	1883.3	—	21.9	3.1	2919.4
	1937	120.0	18.3	62.3	1094.4	2059.8	—	28.2	2.5	3385.4
	1933	120.0	18.1	62.3	916.0	1739.8	—	24.0	0.6	2880.8
	1929	235.0	139.8	52.1	1314.5	2689.1	—	52.5	25.4	4508.4
Union	1938	150.0	77.0	—	775.9	940.0	—	101.4	—	2044.3
	1937	150.0	77.0	—	1348.4	1264.4	—	119.9	18.1	2977.8
	1933	150.0	77.0	—	1254.1	1018.7	—	141.1	8.1	2649.0
	1929	200.0	187.3	—	1456.7	2182.3	—	342.3	35.1	4403.7
Eskomptní	1938	130.0	3.2	47.3	507.9	1022.6	—	65.7	— 1.2	1776.7
	1937	130.0	68.6	46.3	993.6	1304.8	—	75.3	14.7	2633.3
	1933	170.0	114.7	41.3	959.9	1018.8	—	88.5	11.4	2404.5
	1929	250.0	255.8	38.8	1062.2	2650.0	—	98.9	40.3	4396.6
Moravská	1938	70.0	11.0	5.8	432.4	1196.6	—	15.7	3.5	1735.0
	1937	70.0	10.8	5.8	407.3	1566.5	—	21.7	3.7	2085.8
	1929	120.0	89.8	5.5	549.6	1102.1	—	43.2	8.9	1919.1
Sporo	1938	50.0	30.8	0.8	152.0	954.6	493.4	1.3	4.8	1687.7
	1937	50.0	29.3	0.7	153.8	983.6	86.8	1.7	5.6	1311.5
	1929	50.0	20.0	0.2	114.2	437.4	34.4	0.6	4.5	661.3
Průmyslová	1938	100.1	15.9	22.1	678.2	751.1	10.9	30.3	1.5	1610.1
	1937	100.1	15.6	21.6	736.0	811.3	11.2	25.6	2.2	1723.8
	1929	210.0	65.4	25.9	786.5	1257.9	18.1	61.2	23.0	2447.9
Legio	1938	70.0	65.0	—	522.1	566.0	—	42.1	6.0	1271.2
	1937	70.0	65.0	—	564.4	564.8	—	43.0	6.1	1295.3
	1929	70.0	63.7	—	292.5	557.5	—	28.0	7.9	1019.7
Länder	1938	120.0	86.7	34.2	289.5	368.5	—	79.6	—	978.5
	1937	120.0	78.4	34.8	503.2	491.1	—	90.2	13.1	1331.0
	1929	160.0	102.5	29.8	438.2	1128.3	—	75.4	31.6	1965.9
Agrární	1938	60.0	36.0	6.4	204.7	657.2	—	8.0	4.8	977.1
	1937	60.0	35.5	5.8	206.8	730.7	—	26.9	5.1	1070.8
	1929	60.0	30.0	2.7	164.3	644.4	—	3.5	7.7	912.6
Deutsche Agrar . . .	1938	48.0	7.4	2.0	242.8	470.7	—	38.5	—	809.4
	1937	48.0	7.4	1.9	193.1	367.3	—	2.7	0.2	620.6
	1929	60.0	12.9	1.7	260.7	424.9	—	9.2	3.8	773.2
Česká	1938	50.0	10.3	4.9	225.2	307.4	—	2.9	2.1	602.8
	1937	50.0	10.2	4.3	214.4	317.2	—	4.8	2.1	603.0
	1929	60.0	20.9	2.8	182.2	361.6	—	5.1	4.7	637.4
Všeob. družstevní .	1938	10.0	8.9	—	63.6	153.6	—	1.4	1.3	238.7
	1937	10.0	8.1	—	62.9	174.0	—	3.4	1.4	259.9
Plzeňská	1938	8.0	20.4	3.7	103.5	70.1	—	0.7	1.7	208.1
	1937	8.0	20.0	3.4	108.6	63.6	—	0.6	1.7	205.8
Řeznicko-uzenářská .	1938	8.0	3.1	—	57.7	21.5	—	0.2	0.3	90.8
	1937	8.0	3.0	—	55.4	28.7	—	0.7	0.5	96.4
Diskontní	1938	6.0	0.9	0.1	34.2	37.2	—	0.3	—	78.8
	1937	6.0	0.9	0.1	29.7	37.3	—	0.3	0.2	74.5
Obchodní	1938	2.0	0.4	—	6.6	36.3	—	1.6	0.1	47.0
	1937	2.0	0.3	—	4.6	37.0	—	1.3	0.1	45.3
Mor. lidová	1938	3.0	4.8	0.3	14.0	20.7	—	0.5	0.4	43.7
	1937	3.0	4.8	0.2	12.9	23.3	—	1.8	0.4	46.4
Středočeská	1938	2.5	1.0	0.1	14.9	7.2	—	0.2	0.1	26.0
	1937	2.5	1.0	—	15.8	4.6	—	0.2	0.1	24.2

Česká eskomptní banka a úvěrní ústav zvýšila na jaře 1929 svůj dosavadní akciový kapitál z 200 na 250 mil. K. V bilanci za rok 1931 provedla odpisy akciových ztrát na cenných papírech, účastech a dlužnících ve výši 177 mil. K. Použila k tomu 27 mil. K z běžných zisků a 150 mil. K z rezerv. Zároveň byl snížen akciový kapitál s 250 na 170 mil. K stažením akcií (400.000 kusů), jež postupem doby banka skoupila na nostro.

Moravská banka, mající od dřívějška 120 mil. K akciového kapitálu, odepsala v bilanci za rok 1931 ztrát za 143.5 mil. K. K tomu použila 1.4 mil. K z běžných zisků, 79.3 mil. K z vykazovaných rezerv, 12.8 mil. K ziskového rozdílu mezi jmenovitou hodnotou a nižší nákupní hodnotou vlastních akcií intervenčně získaných na volném trhu a o 50 mil. K byl snížen akciový kapitál (na 70 mil. K). Toto snížení bylo zavedeno tak, že bylo staženo za 32.5 mil. K jmen. hodnoty vlastních akcií intervenčně koupených a nadto byly zbylé obíhající akcie odkolkovány se 400 na 320 K jmen. hodnoty.

Česká průmyslová banka s kapitálem 210 mil. K odepsala r. 1931 mimořádně 110.5 mil. K, a to 61.6 mil. K z vykazovaných rezerv, 34.5 mil. K ze skryté rezervy (nahodnocením nemovitostí) a 14.4 mil. K z běžných zisků. Kromě toho snížila banka akciový kapitál s 210 mil. na 100.1 mil. K zničením 67 mil. K vlastních akcií, které postupně koupila intervenčně na volném trhu, a odkolkováním zbývajících akcií se 400 na 280 K jmenovité hodnoty.

Länderbanka zvýšila r. 1929 akciový kapitál ze 120 na 160 mil. K. Roku 1932 kapitál snížila opět na 120 mil. K tím, že zničila vlastní akcie skoupené intervenčně na volném trhu. Výkupní hodnota těchto akcií činila 57.4 mil. K, takže 17.4 mil. K musilo být odepsáno z vykazovaných rezerv.

Deutsche Agrar- und Industriebank s akciovým kapitálem 60 mil. K odepsala r. 1931 mimořádně 21.5 mil. K. K tomu použito bylo 1 mil. K z běžných zisků, 8.5 mil. K odepsáno z rezerv a o 12 mil. K byl snížen akciový kapitál (na 48 mil. K) odkolkováním akcií se 400 na 320 K jmenovité hodnoty.

Česká banka (od roku 1939 splynuvší se Živnostenskou bankou) měla akciový kapitál 60 mil. K. R. 1931 odepsala mimořádně 42.7 mil. K, a to 32.7 mil. K z rezerv a 10 mil. K akciového kapitálu (stažením vlastních akcií intervenčně vykoupených z volného trhu).

Centralbank der deutschen Sparkassen in der ČSR. s kapitálem 24 mil. K a vykazovanými rezervami 6.4 mil. K je od r. 1936 v likvidaci.

Události v letech 1938-39 vedou, jak již uvedeno, k novým snahám o reorganisaci bankovnictví. Oblast obchodní činnosti bank se zmenšila a změnila. Částečně se tyto změny jeví již v bilancích za rok 1938, částečně se projeví příště.

Jak uvedeno, splynula od 1. ledna 1939 Česká banka fusi se Živnostenskou bankou. Za jednu akciu České banky o jmenovité hodnotě 400 K obdrží akcionáři jednu akciu Živnostenské banky o jmenovité hodnotě 200 K. Živnostenská banka zvyšuje kapitál z 240 na 265 mil. K a přejímá tím 50 mil. K jmenovité hodnoty kapitálu České banky.

Z dalších změn provedena je zatím reorganisace Eskomptní banky, kterou schválila valná hromada 22. května

1939. Především firma banky byla změněna na „Česká eskomptní banka“, jak zněla před rokem 1919. Po stránce finanční byla nejprve nově oceněna bilanční aktiva. Snížení jejich hodnoty provedeno odpisem akciového kapitálu a rezerv. Akciový kapitál byl snížen o 97.50 mil. K (na 32.50 mil. K) a k tomu měla banka k disposici vykazované rezervy v částce 66.25 mil. K (po dotaci z r. 1938), celkem tedy 163.75 mil. K. Z toho bylo použito 41.25 mil. K ke snížení bilanční hodnoty účastí (na 139 mil. K) a zbytku k odpisům a snížení hodnoty ostatních aktiv. Snížený kapitál 32.5 mil. K bude opět zvýšen o 67.5 na 100 mil. K. V bilanci za r. 1938 figurují rezervy částkou 3.25 mil. K. Zvýšený kapitál bude vydán s 10% ažem, čímž získána bude částka 6.75 mil. K, takže rezervy budou činit 10 mil. K při kapitálu 100 mil. K. Nové akcie banky budou mít jmenovitou hodnotu 400 K; dosavadní byly po 200 K.

Reorganisace ostatních bank po finanční stránce dosud uveřejněna nebyla.

Celkově činí dnešní vlastní jmění akciových bank v českých zemích asi 1945 mil. K, z čehož připadá 1195 mil. K na akciový kapitál a 750 mil. K na rezervy.

Aktivní a pasivní obchody úvěrové.

Vyznačovalo-li se období hospodářské krize stravováním kapitálu, takže svěřené prostředky u všech skupin peněžnictví klesaly, a jestliže v letech 1935-37 se vklady zase pozvolna zvyšovaly, a to aspoň o kapitalizované úroky, nastal v období 1938-39 nový pokles svěřených prostředků. Zvýšené nároky vkladatelů se projevily nejvíce z jara 1938, pak na podzim 1938 a z jara 1939. Přiročí od podzimu 1938 vyhlášené výběry zmenšilo.

Jak jsme již uvedli v předešlé kapitole, zůstalo u akciových bank v nynějších českých zemích podle stavu k 1. lednu 1938 za 6335 mil. K vkladů na knížky a pokladní poukázky (proti 9296 mil. K v celých bývalých českých zemích). Vkladů na běžné účty bylo dříve 13.322 mil. K, na nynějším území asi 9 miliard K — rovněž podle stavu k 1. lednu 1938.

Úbytek svěřených prostředků nastalý v roce 1938 a v první polovině roku 1939 (podle bilančních výkazů k 30. červnu, pokud banky tento výkaz uveřejnily) je jednak efektivní, vzniklý výběrem vkladů, jednak účetní, způsobený převodem části obchodní podstaty, nacházející se na území připojeném k Říši a k Polsku, na přebírající ústavy říšské, resp. polské.*)

Z velkých bank vykazuje Živnostenská banka za $1\frac{1}{2}$ roku od konce r. 1937 do pololetí 1939 sice úbytek vkladů na knížky o 578 mil. K, ale přírůstek vkladů na běžných účtech o 577 mil. K. Anglo-bance ubylo svěřených prostředků (výběrem i oddělením v připojeném území) o 557 mil. K (čili 17.7% stavu z konce r. 1937, při čemž

*) Filiálky v sudetské oblasti přejímaly od českých bank z říšských bank Dresdner Bank a Deutsche Bank, obě v Berlíně, Allgemeine deutsche Creditanstalt v Lipsku, Kreditanstalt ve Vídni a Bank für Oberösterreich u. Salzburg v Linci, dále Kreditanstalt der Deutschen v Liberci a filiálku Průmyslové banky v Těšíně převzala Bank Handlowy.

vkladů na knížky 40.7%), Eskomptní bance o 766 mil. K (t. j. 33.3% celkem a 66.6% vkladů na knížky), Moravské bance o 445 mil. K (t. j. 22.5%), Sporobance o 162 mil. K (t. j. 12%), Průmyslové bance o 245 mil. K (t. j. 15.8%) atd. Úbytek jen za rok 1938 činí u banky Union 897 mil. K (t. j. 34.4% stavu z konce r. 1937) a u Länderbanky 337 mil. K (33.9%).

Jednotlivé obchodní banky v českých zemích vykazují tyto pohyby svěřených prostředků za rok 1938 a za první pololetí 1939 — v milionech K:

Banky	Rok 1938			I. pololetí 1939		
	Vklady na knížky	Vklady na běžné účty	Celkem	Vklady na knížky	Vklady na běžné účty	Celkem
	—295	+344	+ 49	—283	+233	— 50
Živnostenská	—284	—176	—460	—161	+ 64	— 97
Anglo-Prago	—573	—324	—897			
Union*)	—486	—282	—768	—176	+178	+ 2
Moravská	+ 25	—370	—345	— 19	— 69	— 88
Sporobanka	— 1	— 29	— 30	— 12	—120	—132
Průmyslová	— 58	— 60	—118	— 90	— 37	—127
Legiobanka	— 42	+ 1	— 41	— 73	+ 24	— 49
Länderbanka*)	—214	—123	—337			
Agrární	— 2	— 74	— 76	+ 3	+ 19	+ 22
Deutsche Agrar*)	+ 50	+103	+153			
Česká	+ 11	— 10	+ 1	— 16	— 38	— 54

Z tohoto přehledu je viditelné, jak značné nároky byly na banky v uplynulé době položeny a jak veliká byla potřeba jejich finanční pohotovosti.

Rovnoběžně s poklesem svěřených prostředků byly snižovány poskytované úvěry, jak vidno z dolejšího přehledu velikých a středních bank — v milionech K:

Banky	Rok 1938			I. pololetí 1939		
	Směnky	Dlužníci	Celkem	Směnky	Dlužníci	Celkem
	—241	+ 20	—221	—154	—136	—290
Živnostenská	— 55	—404	—459	— 68	— 68	—136
Anglo-Prago	— 90	—659	—749			
Union*)	— 27	—728	—755	— 22	— 1	— 23
Eskomptní	— 9	—362	—362	— 10	— 52	— 62
Moravská	— 1	—162	+153	— 18	— 4	— 22
Sporobanka	— 1	—32	— 33	— 43	+ 20	— 23
Průmyslová	— 14	—40	+ 26	— 15	+ 28	+ 13
Legiobanka	— 28	+ 45	+ 17			
Länderbanka*)	+ 6	— 35	— 29	— 8	— 18	— 26

Poklesly tedy poskytnuté úvěry v období od konce r. 1937 do pololetí 1939: u Živnostenské banky o 511 mil. K (t. j. o 13.8%), u Anglo-Pragobanky o 595 mil. K (t. j. o 25.4%), u Eskomptní o 778 mil. K (o 42.6%), u Moravské o 424 mil. K (o 33.7%), u Průmyslové o 194 mil. K (o 17.9%), u Legiobanky o 56 mil. K (o 6%) a u České o 55 mil. K (o 14.6%). Jen Agrární banka vykazuje zvýšení úvěrů

*) Neuveřejnily dosud výkaz k 30. červnu 1939.

o 39 mil. K (o 7.3%) a Sporobanka o 131 mil. K (t. j. o 29%). Jen za rok 1938 snížily úvěry Union banka o 749 mil. K (o 35.3%) a Länderbanka o 300 mil. K (o 35.4%), kdežto Deutsche Agrar vykazuje zvýšení o 17 mil. K (o 4.4%).

U některých ústavů byl pokles svěřených prostředků větší než pokles úvěrů, u jiných obráceně. Úvěrové napětí, t. j. poměr mezi svěřenými a uvěřenými prostředky, se tak měnil k horšímu či lepšímu.

Ze svěřených prostředků bylo dále uvěřeno (na směnky a na běžné účty) — procent:

Banky	1929	1933	1937	1938	30./6. 1939
Živnostenská . . .	88.2	73.1	66.0	76.5	70.9
Anglo-Prago . . .	87.9	80.2	74.2	69.8	67.2
Union . . .	92.6	89.6	81.2	80.0	.
Eskomptní . . .	93.3	86.9	79.6	70.1	68.4
Moravská . . .	85.5	66.3	63.8	55.1	54.2
Sporobanka . . .	74.8	51.7	34.0	48.7	53.2
Průmyslová . . .	84.2	72.2	70.0	68.3	68.3
Legiobanka . . .	87.9	85.3	83.0	83.1	84.7
Länderbanka . . .	94.7	93.2	85.3	83.3	.
Agrární . . .	68.9	71.1	57.1	65.1	64.9
Deutsche Agrar . . .	80.5	82.0	69.3	56.8	.
Česká . . .	85.6	79.1	70.8	65.2	67.5

Tento přehled je velmi zajímavý. Ukazuje, že poskytované úvěry klesaly od let vysoké hospodářské konjunktury 1929-30 rychleji, než klesaly svěřené prostředky. Ale tento proces neustal u většiny bank ani v dalších letech po překonání hospodářské krize. Vidíme na příklad u Živnostenské banky, že měla v roce 1929 přes 88% svěřených prostředků dále rozpůjčeno, v roce 1933 již necelé tři čtvrtiny, ale v roce 1937 jen dvě třetiny. Bylo zjevem provázejícím hospodářskou krizi, že smršťující se výroba a hospodářská činnost vyžadovala méně úvěrů nebo že peněžní ústavy se stoupajícím risikem ztrát byly opatrnejší a zdrženlivější v poskytování úvěrů. Také vkladů sice ubývalo, neboť se kapitál netvořil v té míře a naopak se ho část stravovala. Ale pokles vkladů nebyl tak rychlý jako pokles poskytovaných úvěrů. Přispívala k tomu i ta okolnost, že část z výroby uvolněných prostředků — vlastně provozní kapitál výrobní — byla ukládána u peněžních ústavů.

U většiny bank pokračoval i v letech 1938-39 proces rychlejšího klesání úvěrů než vkladů. K tomu přispívalo jednak příročí na vklady, jednak snaha peněžních ústavů mít co největší pohotovost, aby nároky vkladatelů byly co nejvíce uspokojeny. Proto vidíme, že i v letech 1938-39 většinou dále klesá procento, kolik ze svěřených prostředků je uloženo v úvěrech. Ale příčina toho je v tomto období jiná.

Likvidita bank.

Proti poměrům v letech 1929-30 je dnes složení podstatně jiné: tehdy zhruba 90% svěřených prostředků bylo dále rozpůjčeno (uloženo v úvěrech), dnes jen asi dvě třetiny.

Za to se k dnešku zvýšila pohotovost (mobilita či likvidita) ústavů, t. j. procento, kolik ze svěřených prostředků mají ústavy na hotovosti nebo ve snadno zpenězitelných aktivech.

Po té stránce vypadaly poměry takto:

Banky	Kolik procent ze svěřených prostředků měly banky na hotovosti				
	1929	1933	1937	1938	30./6. 1939
Živnostenská . . .	10.9	16.0	11.1	17.3	22.0
Anglo-Prago . . .	7.5	6.7	9.1	10.1	9.2
Union . . .	12.2	12.6	14.6	12.9	.
Eskomptní . . .	7.5	11.5	9.8	8.2	12.8
Moravská . . .	6.8	4.4	7.0	9.2	7.3
Sporobanka . . .	5.9	4.9	26.9	17.2	9.3
Průmyslová . . .	12.4	5.3	7.1	6.9	4.7
Legiobanka . . .	4.7	10.6	12.6	10.9	9.4
Länderbanka . . .	17.8	24.6	29.3	37.7	.
Agrární . . .	17.6	15.2	20.3	10.9	11.6
Deutsche Agrar . . .	8.5	6.1	15.0	26.8	.
Česká . . .	7.8	15.3	14.5	20.7	17.1

Bilance představuje sice jen majetkový stav k jednomu dni. Přes to je vidno, že v letech hospodářské krise u některých ústavů proti roku 1929 likvidita stoupla, u některých klesla, později však, od roku 1937, se likvidita znova obecně zvyšovala. Zejména v období 1938-39 udržovaly banky vysokou pohotovost; průměrně šestinu svěřených prostředků měly na hotovosti. Činily-li svěřené prostředky u obchodních bank kolem 15 miliard, představuje hotovost asi $2\frac{1}{2}$ miliardy a úroková újma z této částky ročně 125—150 milionů K. Z přehledu vidíme, že vedoucí obchodní banka měla v pololetí 1939 více než pětinu svěřených prostředků pohotově.

Držba cenných papírů a trvalé účasti.

Položka cenných papírů u většiny bank v letech hospodářské krise klesala. Ústavy sice za značné částky cenných papírů koupily (zejména akcie svých koncernových podniků), ale na druhé straně kursová hodnota papírů, jak vpředu vyčísleno, podstatně klesla. Do let 1937-38 se bilanční položka cenných papírů skoro u všech bank zase zvýšila k úrovni let 1929-30 a nad ni.

Bilanční hodnotu účasti zachovávají banky většinou na stálé úrovni. Až na výjimky jde o trvalou držbu akcií koncernových podniků, která je bilancována na nízké kursové úrovni. Jediné Eskomptní banka odepsala r. 1938 41 mil. K (asi 23%) z dosavadní bilanční hodnoty účasti.

Výnosové poměry bank.

Výdělečná základna bank se v minulých letech zúžila. S hospodářskou krisí klesala úvěrová činnost, zatím co se zvyšovalo risiko ztrát; bursovní obchod přímý a zprostředkovatelský se rovněž podstatně zmenšil; na minimum se ztenčil obchod devisový a veškerá obchodní činnost se zahraničním obchodem; úroková míra byla snížena a zůženo při tom rozpětí mezi úroky aktivními a pasivními. Klejícím ziskům jen s určitým zpožděním a v nestejném měřítku se přizpůsobovaly náklady. Následkem toho čistá výnosnost bankovního podnikání poklesla.

Účet ztráty a zisku všech akciových bank v českých zemích dohromady se vyvíjel od roku 1929 do roku 1937 takto — v milionech K:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Úroky: aktivní . .	1736.3	1691.8	1587.7	1379.9	1162.0	1023.6	1007.6	880.5	975.2
pasivní . .	1226.5	1208.1	1137.3	1060.3	877.0	760.4	767.9	631.9	691.4
saldo . .	509.8	483.7	450.4	319.6	285.0	263.2	239.7	248.6	283.8
Provise	287.2	269.8	236.2	184.1	167.5	155.3	154.8	144.5	166.9
Ostatní zisky . .	95.5	82.1	700.7	57.0	61.0	87.0	100.9	115.6	90.8
Hrubý zisk . . .	892.5	835.6	1387.3	560.7	513.5	505.5	495.4	508.7	541.5
Režie: věcná . .	85.9	80.5	67.5	54.9	51.8	48.5	46.0	44.1	48.0
osobní . .	478.8	477.3	445.1	402.6	361.7	339.5	332.8	330.1	344.3
celkem . .	564.7	557.8	512.6	457.5	413.5	388.0	378.8	374.2	392.3
Daně a příspěvky	64.9	62.4	37.5	26.9	26.4	25.4	28.8	44.7	50.5
Odpisy	22.9	23.2	693.2	13.1	22.0	64.7	46.9	15.1	24.9
Ostatní ztráty . .	8.8	9.8	105.8	18.6	11.5	23.0	15.1	17.5	24.5
Čistý zisk . . .	231.2	182.4	38.2	44.6	40.1	4.4	25.8	57.2	49.3

Hrubý zisk klesal postupně až do roku 1935, kdy byl o 397 mil. K, čili o 44½% nižší než roku 1929. V letech 1936 a 1937 se jen nepatrně zvýšil (asi o 11%). Na poklesu hrubého zisku měly podíl všechny složky, největší podíl složka úroků. Po úrokové úpravě poklesl jak výnos aktivních úroků, tak i zatížení pasivními úroky. Ale snížil se podstatně čistý úrokový výnos, neboť pokles výnosu aktivních úroků byl větší než pokles zatížení pasivními úroky. Od roku 1929 do roku 1935 se zmenšil čistý úrokový výnos s 509.8 na 239.7 mil. K, čili o 270 mil. K (o 53%). Výnos o d měn klesal až do roku 1936, a to o 142.7 mil. K, čili o 50%.

Jak řečeno, nemohly být náklady bank tak rychle a v tom rozsahu přizpůsobeny klesajícím výnosům. Největší nákladovou položkou je režie. Byla snížována soustavně až do roku 1936, a to jak režie věcná, tak i osobní. Věcná režie byla snížena v rozpětí let 1929/36 o 41.8 mil. K, čili o 49% původního stavu, osobní režie o 148.7 mil. K, čili o 31%. Celkem poklesla tedy režie o 190.5 mil. K, t. j. o 33.7%. Dánové zatížení klesalo až do roku 1934, načež se do roku 1937 proti roku 1934 zdvojnásobilo. Odpisy jsou položkou vyvíjející se nepravidelně, stejně jako položka ostatních ztrát.

Čistá výnosnost bank značně poklesla. V roce 1934 činil čistý zisk jen 4.4 mil. K, proti 231.2 mil. K roku 1929. V dalších letech po roce 1934 nastalo sice zlepšení, ale vykazované čisté zisky v letech 1936/37 činí jen asi 23% čistých zisků z roku 1929.

Poměry u jednotlivých bank jsou rozdílné, ale vcelku se shodují s tímto naznačeným vývojem. Z největších ústavů klesl u Živnostenské banky hrubý zisk v letech hospodářské krize asi o 35—40%, ale do roku 1938 se zvýšil asi na 78% zisku z roku 1929. U ostatních velikých bank (Anglo-Prago, Union, Eskomptní) a dále i u některých bank střední velikosti (Průmyslové, Länderbanky) klesl hrubý zisk a zůstal i v letech 1937/38 na nízké úrovni, pohybující se kolem 40—60% úrovni z roku 1929. Celkový přehled viz na str. 630 a 631.

ÚČET ZTRÁTY A ZISKU

v milionech K.

Banky	Rok	Úroky										Dané a přispěvek	Odpisy	Ostatní ztráty	Čistý zisk
		aktivní	pasivní	saldo	Provise	Různé zisky	Hrubý zisk	Režie							
Živnostenská	1938	199.8	139.8	60.0	39.8	12.6	112.4	77.2	11.8	7.4	—	16.0			
	1937	193.2	138.4	54.8	36.1	18.7	109.6	72.0	16.1	1.3	—	20.2			
	1933	276.5	227.8	48.7	37.2	9.3	95.2	74.3	5.8	1.4	—	13.7			
	1929	315.0	236.9	78.1	53.2	12.3	143.6	81.7	12.6	1.4	—	47.9			
Anglo-Prago	1938	131.0	89.5	41.5	17.8	7.6	66.9	53.8	4.1	5.9	—	3.1			
	1937	132.8	95.8	37.0	18.3	7.5	62.8	53.0	3.3	4.0	—	2.5			
	1933	157.7	123.4	34.3	21.2	8.3	63.8	57.2	2.6	2.0	1.4	0.6			
	1929	287.0	213.0	74.0	45.3	21.3	140.6	101.4	10.5	8.5	—	20.2			
Union	1938	Neuveřejnila dosud bilanci.													
	1937	—	—	44.9	29.0	10.2	84.1	68.4	6.3	1.2	—	8.2			
	1933	148.3	102.3	46.0	26.2	7.7	79.9	75.1	1.9	1.5	—	1.4			
	1929	224.7	128.1	96.6	50.8	8.1	155.5	107.8	9.9	4.0	—	33.8			
Eskomptní	1938	103.5	66.5	37.0	18.4	8.2	63.6	64.0	3.5	1.4	2.7	—8.0			
	1937	—	—	39.9	20.1	12.3	72.3	57.1	4.3	2.2	0.8	7.9			
	1933	135.9	87.0	48.9	17.0	6.5	72.4	62.1	2.0	1.2	1.5	5.6			
	1929	248.1	156.9	91.2	33.7	4.5	129.4	82.2	7.1	1.2	—	38.9			
Moravská	1938	65.8	52.7	13.1	9.4	5.7	28.2	14.2	1.8	3.3	5.4	3.5			
	1937	65.7	53.8	11.9	9.5	5.1	26.5	12.3	1.4	3.6	5.5	3.7			
	1929	98.5	83.2	15.3	14.3	5.0	34.6	23.6	1.0	0.7	0.8	8.5			
Sporo	1938	55.6	42.8	12.8	3.4	3.2	19.4	10.6	2.9	0.3	1.4	4.2			
	1937	44.3	32.9	11.4	2.4	3.7	17.5	9.4	2.7	0.3	—	5.1			
	1929	38.2	27.3	10.9	2.6	1.3	14.8	8.6	1.4	0.4	—	4.4			
Průmyslová	1938	62.7	45.9	16.8	15.1	6.0	37.9	31.1	1.0	2.6	1.7	1.5			
	1937	60.4	47.4	13.0	15.2	7.8	36.0	29.7	1.3	1.7	1.1	2.2			
	1929	122.2	87.3	34.9	26.2	9.2	70.3	46.0	3.9	0.6	—	19.8			
Legio	1938	50.2	35.5	14.7	9.1	5.3	29.1	20.1	2.3	1.4	—	5.3			
	1937	51.2	35.0	16.2	8.1	4.9	29.2	20.2	2.4	1.1	—	5.5			
	1929	61.2	43.7	17.5	11.6	5.4	34.5	20.0	2.5	2.3	1.8	7.9			
Länder	1938	Neuveřejnila dosud bilanci.													
	1937	49.5	30.3	19.2	8.8	5.3	33.3	24.5	3.4	0.5	—	4.9			
	1929	115.0	74.0	41.0	17.5	11.6	70.1	33.8	8.3	0.4	—	27.6			
Agrární	1938	45.0	29.4	15.6	5.3	3.5	24.4	11.6	2.0	0.6	6.5	3.7			
	1937	39.9	27.7	12.2	5.9	3.0	21.1	10.5	2.2	0.6	3.7	4.1			
	1929	51.7	40.4	11.3	7.6	4.5	23.4	11.3	1.6	1.6	2.2	6.7			
Česká	1938	23.8	17.5	6.3	3.4	2.1	11.8	6.8	1.5	0.3	1.2	2.0			
	1937	—	—	6.9	3.8	3.1	13.8	6.3	1.2	0.4	3.9	2.0			
	1929	33.1	26.7	6.4	6.6	3.0	16.0	8.3	2.2	0.3	0.6	4.6			
Deutsche Agrar	1938	Neuveřejnila dosud bilanci.													
	1937	26.8	15.5	11.3	3.5	2.1	16.9	11.0	0.6	0.6	4.5	0.2			
Všeobecná družstevní . .	1938	11.0	6.9	4.1	1.0	0.2	5.3	2.6	1.0	0.1	0.3	1.3			
	1937	10.4	6.9	3.5	1.0	0.2	4.7	2.4	0.7	0.1	—	1.4			
Plzeňská	1938	8.9	5.4	3.5	0.8	0.2	4.5	2.2	0.5	0.1	—	1.7			
	1937	11.0	5.5	5.5	0.9	0.3	6.7	2.1	2.9	0.1	—	1.6			
Řeznicko-uzenářská . . .	1938	4.4	2.3	2.1	0.5	0.5	3.1	2.5	0.1	0.1	0.2	0.2			
	1937	5.4	2.7	2.7	0.6	0.5	3.8	2.5	0.6	0.1	0.1	0.5			
Diskontní	1938	3.4	2.2	1.2	0.9	0.1	2.2	1.8	0.1	0.3	—	—			
	1937	2.9	2.1	0.8	0.7	0.1	1.6	1.4	—	0.1	—	0.1			
Obchodní	1938	1.5	1.0	0.5	0.5	—	1.0	0.8	—	—	0.1	0.1			
	1937	1.7	1.1	0.6	0.5	0.1	1.2	0.7	—	—	0.4	0.1			
Moravská lidová	1938	2.2	1.0	1.2	0.5	0.2	1.9	1.2	0.3	0.05	—	0.4			
	1937	2.2	1.1	1.1	0.5	0.2	1.8	1.2	0.2	0.1	—	0.3			
Středočeská	1938	1.1	0.7	0.4	0.3	0.1	0.8	0.6	0.1	—	—	0.1			
	1937	1.3	0.7	0.6	0.3	—	0.9	0.6	0.2	—	—	0.1			

ÚČET ZTRÁTY A ZISKU.

V procentech z hrubého zisku (= 100%).

Banky	Rok	Z i s k y				Z t r á t y				čistý zisk
		Úrokové saldo	Odměny	Ostatní	Hrubý zisk	Režie	Dané a přispěvek	Odpisy	Ostatní	
Živnostenská	1938	53.4	35.4	11.2	100.0	68.7	10.5	6.6	—	14.2
	1937	50.0	32.9	17.1	100.0	65.7	14.7	1.2	—	18.4
	1933	51.2	39.1	9.7	100.0	78.0	6.1	1.5	—	14.4
	1929	54.4	37.0	8.6	100.0	56.9	8.8	1.0	—	33.3
Anglo-Prago	1938	62.0	26.6	11.4	100.0	80.4	6.1	8.8	—	4.7
	1937	58.9	29.1	12.0	100.0	84.4	4.8	6.4	—	4.4
	1933	53.8	33.2	13.0	100.0	89.7	4.1	3.1	2.2	0.9
	1929	52.6	32.2	15.2	100.0	72.1	7.0	6.0	—	14.9
Union	1938	Neuveřejnila	dosud	bilanci.						
	1937	53.4	34.5	12.1	100.0	81.3	7.5	1.4	—	9.8
	1933	57.6	32.8	9.6	100.0	94.0	2.4	1.9	—	1.7
	1929	62.1	32.7	5.2	100.0	69.3	6.4	2.6	—	21.7
Eskomptní	1938	58.2	28.9	12.9	100.0	100.6	5.5	2.2	4.2	-12.5
	1937	55.2	27.8	17.0	100.0	79.0	5.9	3.0	1.1	11.0
	1933	67.5	23.5	9.0	100.0	85.8	2.8	1.6	2.1	7.7
	1929	70.5	26.0	3.5	100.0	63.5	5.5	0.9	—	30.1
Moravská	1938	46.5	33.3	20.2	100.0	50.4	6.4	11.7	19.1	12.4
	1937	44.9	35.8	19.3	100.0	46.4	5.3	13.6	20.8	13.9
	1929	44.2	41.3	14.5	100.0	68.2	2.9	2.0	2.3	24.6
Sporo	1938	66.0	17.5	16.5	100.0	54.6	14.9	1.7	7.2	21.6
	1937	65.1	13.7	21.2	100.0	53.7	15.4	1.8	—	29.1
	1929	73.6	17.6	8.8	100.0	58.1	9.5	2.7	—	29.7
Průmyslová	1938	44.3	39.8	15.9	100.0	82.1	2.6	6.9	4.5	3.9
	1937	36.1	42.2	21.7	100.0	82.5	3.6	4.7	3.1	6.1
	1929	49.6	37.3	13.1	100.0	65.4	5.5	0.9	—	28.2
Legio	1938	50.5	31.3	18.2	100.0	69.1	7.9	4.8	—	18.2
	1937	55.5	27.7	16.8	100.0	69.2	8.2	3.8	—	18.8
	1929	50.7	33.6	15.7	100.0	58.0	7.2	6.7	5.2	22.9
Länder	1938	Neuveřejnila	dosud	bilanci.						
	1937	57.7	26.4	15.9	100.0	73.6	10.2	1.5	—	14.7
	1929	58.5	25.0	16.5	100.0	48.2	11.8	0.6	—	39.4
Agrární	1938	63.9	21.7	14.4	100.0	47.5	8.2	2.5	26.6	15.2
	1937	57.8	28.0	14.2	100.0	49.8	10.4	2.9	17.5	19.4
	1929	48.2	32.5	19.3	100.0	48.3	6.8	6.8	9.5	28.6
Česká	1938	53.4	28.8	17.8	100.0	57.6	12.7	2.6	10.2	16.9
	1937	50.0	27.5	22.5	100.0	45.7	8.7	2.8	28.3	14.5
	1929	40.0	41.2	18.8	100.0	51.9	13.8	1.9	3.7	28.7
Deutsche Agrar . . .	1938	Neuveřejnila	dosud	bilanci.						
	1937	66.9	20.7	12.4	100.0	65.1	3.6	3.6	26.6	1.1
	1929	49.0	29.0	22.0	100.0	72.0	3.0	3.0	6.0	16.0
Všeob. družstevní .	1938	77.0	19.0	4.0	100.0	49.0	19.0	2.0	6.0	24.0
Plzeňská	1938	78.0	18.0	4.0	100.0	49.0	11.0	2.0	—	38.0
Řeznicko-uzenářská .	1938	68.0	16.0	16.0	100.0	81.0	3.0	3.0	6.5	6.5
Diskontní	1938	54.0	41.0	5.0	100.0	82.0	5.0	14.0	—	—
Obchodní	1938	48.0	47.0	5.0	100.0	78.0	3.0	2.0	10.0	7.0
Mor. lidová	1938	63.0	26.0	11.0	100.0	63.0	16.0	—	—	21.0
Středočeská	1938	50.0	37.0	13.0	100.0	75.0	14.0	2.0	—	9.0

Skladba zisků a ztrát se v průběhu let velmi měnila. U všech akciových bank v českých zemích dohromady byly poměry tyto:

	Zisky a ztráty v procentech z hrubého zisku								
	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Úrokový výnos . . .	57.1	57.9	32.5	57.0	55.5	52.1	48.4	48.9	52.4
Odměny	32.2	32.3	17.0	32.8	32.6	30.7	31.2	28.4	30.8
Ostatní zisky . . .	10.7	9.8	10.5	10.2	11.9	17.2	10.4	22.7	16.8
Hrubý zisk	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Režie věcná	9.6	9.6	4.9	9.8	10.1	9.6	9.3	8.6	8.9
osobní	53.6	57.1	32.1	71.8	70.4	67.1	67.2	64.9	63.6
celkem . . .	63.2	66.7	37.0	81.6	80.5	76.7	76.5	73.5	72.5
Daně a příspěvky .	7.3	7.5	2.7	4.8	5.1	5.0	5.8	8.8	9.3
Odpisy	2.6	2.8	50.0	2.3	4.3	12.8	9.5	3.0	5.6
Ostatní ztráty . . .	1.0	1.2	7.6	3.3	2.2	4.5	3.0	3.4	4.5
Čistý zisk	25.9	21.8	2.7	8.0	7.9	1.0	5.2	11.3	8.1

Podíl úrokového výnosu na hrubém zisku, jenž se dříve pohyboval nad 57%, klesal postupně až asi na 50%. Podíl odměn zůstal celkem stálý, kolem 30%. Zato se zvýšil podíl ostatních zisků na hrubém zisku. Velmi zajímavé je sledovati, kolik stráví režie z hrubého zisku. Věcná režie se přizpůsobovala pružné klesajícímu hrubému zisku; činila stále kolem 9—10%. Osobní režie spotřebovala roku 1929 jen 53.6% hrubého zisku, v letech 1932/33 již přes 70% a pak její podíl zase klesá pod dvě třetiny hrubého zisku. Kdežto dříve byly věnovány na režii věcnou i osobní nejvýše dvě třetiny hrubého zisku, zvýšil se tento podíl v letech 1932/33 nad 80% a v posledních letech klesl zase na tři čtvrtiny. Daňové zatížení v letech hospodářské krize kleslo, ale v posledních letech se zvýšilo nad úroveň z let 1929/30. Podíly odpisů a ostatních ztrát se zvyšují rovnoběžně s hospodářskou krisí a se stoupajícím risikem podnikání. Kdežto v letech 1929/30 strávily odpisy a ostatní ztráty jen asi 4% hrubého zisku, v posledních letech desetinu až šestinu.

Poněvadž od minulých let klesl hrubý zisk a při tom se zvýšila ona část, kterou z hrubého zisku stravuje režie, daně a odpisy, vybývá na čistý zisk částka spíše klesající. V roce 1929 přes čtvrtinu hrubého zisku zbylo na čistý zisk po úhradě režie, daní, odpisů a ostatních ztrát. V letech krisových tato kvota v roce 1934 dokonce klesla přechodně jen na 1% a v dalších letech se sice zvýšila (v průměru let 1936/37 na necelých 10%), ale činí polovinu nebo třetinu onoho podílu co roku 1929.

Jak vypadají po této stránce poměry u jednotlivých ústavů, o tom podává přehled na str. 631. Shledáváme se s velikou rozmanitostí podle rozdílného složení obchodů a vnitřní organisační jednotlivých ústavů. Z velkých bank Živnostenská vykazuje poměrně značnou stálost ziskových složek, z nichž se tvoří hrubý zisk. Zato i zde vidíme, jak režie, která roku 1929 stravovala jen 57% hrubého zisku, spotřebovala roku 1933 již 78% a v posledních letech asi dvě třetiny. Podíl úrokového výnosu na hrubém zisku je u velkobank velmi podobný, mezi 55 a 60%. Všude se zvýšil podíl režie na hrubém zisku.

O režii zvláště.

Věnujeme vývoji režie pozornost ještě s jiného hlediska. Bankovní politika předválečné vídeňské školy učila, že čistý úrokový výnos má zhruba krýt bankovní režii, výnos odměn daně, odpisy a jiné ztráty, a ostatní zisky mají tvořit čistý zisk. Od předválečných dob se ovšem mnoho změnilo v poměrech obecných, hospodářských i v bankovním podnikání vlastním. Přes to si všimněme, jak vypadá režie ve srovnání s úrokovým výnosem.

Kolika procenty kryje čistý úrokový výnos
bankovní věcnou i osobní režii

	1925	1927	1929	1933	1937	1938
Živnostenská	109	95	96	66	76	78
Anglo-Prago	87	89	73	60	70	77
Union	109	92	90	61	66	
Eskomptní	130	110	111	79	70	58
Moravská	63	92	65	97	97	92
Sporobanka	96	109	127	31	121	121
Průmyslová	79	73	76	44	44	54
Legiobanka	88	107	87	71	80	73
Länderbanka	133	116	121	78	78	
Agrární	52	57	100	104	116	134
Česká	106	47	77	88	110	93
Deutsche Agrar	60	59	72	80	103	

Hořejší přehled je ovšem jen tehdy věrným obrazem skutečných poměrů, když jsou mezi aktivními úroky započítávány skutečně dobytelné úroky a nikoli také připisované úroky z pohledávek nedobytných či pochybných.

Tabulka ukazuje, že výnos úrokový klesl mnohem více než režie. V letech 1925-29 byly jen výjimkou ústavy, v nichž skutečně nekryl úrokový výnos režii. Během hospodářské krize naopak jsou v menšině banky, u nichž je režie kryta úrokovým výnosem. K dnešku se poměry zlepšily, ale nikoli zatím ke stavu z let 1925-29.

Čistá výnosnost bank.

Čistá výnosnost bankovního podnikání je od let na poklesu. Ukazuje to dolejší přehled:

	Akc. kapitál*) mil. K	Reservy a fondy*) mil. K	Dohromady vlastní jmění mil. K	Čistý zisk mil. K	Čistý zisk v % z vlastního jmění
1929	1.852,6	1.637,1	3.489,7	231,2	6,63
1930	1.852,6	1.736,9	3.589,5	182,4	5,08
1931	1.530,1	1.237,9	2.767,7	38,2	1,38
1932	1.308,2	1.177,9	2.486,1	44,6	1,80
1933	1.306,7	1.183,8	2.490,5	40,1	1,61
1934	1.306,7	1.198,1	2.504,8	4,4	0,16
1935	1.266,7	1.125,5	2.392,2	25,8	1,08
1936	1.266,7	1.137,9	2.404,6	57,2	2,38
1937	1.274,7	1.105,2	2.379,9	49,3	2,07

*) Podle Zpráv Statistického úřadu č. 43—44 z r. 1939.

Čistý zisk představoval v roce 1929 6.63% vlastního kapitálu. Od té doby klesala tato výnosnost až na 0.16% v roce 1934, načež se zase zvedla do roku 1936 na 2.38% a v roce 1937 činila zase jen 2.07%. Národní banka vydává*) tento přehled výnosnosti bankovních akcií:

	1926	1929	1933	1935	1936	1937
Celkový akc. kapitál v mil. K	2.259.0	2.271.7	1.714.8	1.675.0	1.675.0	1.658.8
Akc. kapitál bank platicích dividendu v mil. K . . .	1.940.5	2.246.2	898.7	906.7	906.6	1.311.7
Úhrn vyplacené dividendy v mil. K	148.7	188.5	49.6	51.3	55.2	75.9
Akc. kapitál bank nevyplácejících dividendu v mil. K .	318.5	25.5	816.1	768.3	768.4	347.1
Výnosnost nom. akc. kapitálu v procentech:						
u bank, jež platily dividendu	7.66	8.39	5.52	5.66	6.09	5.79
u všech bank dohromady .	6.58	8.30	2.90	3.07	3.29	4.58

V roce 1926 platilo 26 bank ze 34 ústavů dividendu, v roce 1929 ze 26 již jen 23, v letech 1933 a 1936 ze 27 jen 14 a v roce 1937 z 25 jen 18. Částka vyplacených dividend klesla od roku 1929 (188.5 mil. K) nejníže až na 49.6 mil. K r. 1933, načež se zase zvýšila do r. 1937 na 75.9 mil. K. Stejným směrem se vyvíjelo, jak vidno, zúročení bankovních akcií. —

D o n o v é h o o b d o b í.

Naše peněžnictví je na prahu nového období. Celý náš veřejný život a celé naše hospodářství, s nímž je peněžnictví úzce spojeno, prodělaly po státoprávní přeměně dalekosáhlé změny, a to nejen ve vnější organisači, ale hlavně také po hmotné, obchodní stránce.

Kořeny našeho peněžnictví sahají hluboko do devatenáctého století. Vzniklo z malých začátků jako celé české hospodářství, ale využívalo se vlastními silami z provinciální složky k úrovni, která snese srovnání s cizinou. V nových poměrech bude zapotřebí, aby byla v jednotlivých skupinách peněžnictví provedena reorganisace, aby byl na příklad vyloučen dřívější politický vliv, který nebyl hospodářsky zdravý. Jinak má naše peněžnictví základy zdravé a pevné. Je plně s to, aby v novém období dobře sloužilo celému hospodářství v jeho dalším rozvoji.

VI. KLIMECKÝ.

Rozhledy

Branné hospodářství v Říši a v českých zemích.

Ministerská rada pro obranu Říše, která byla ustavena ještě před vyřešením polského konfliktu, vydala již 4. září 1939 v říšském zákoníku nařízení o válečném hospodářství. Toto nařízení se odůvodňuje nutností zajištění říšských hranic a povinností všech občanů Říše přispěti hmotně na toto zajištění. Z toho důvodu vyhlásila ministerská rada pro obranu Říše nové nařízení (ze dne 4. září 1939) o válečném hospodářství (Kriegswirtschafts-Verordnung). Nařízení má pět částí. První část pojednává o záškodnictví a jeho potírání; druhá

*) Zprávy ze srpna 1939, str. 316.